

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *A német nyelv az Operában*

Forrás: *Budapesti Hírlap*

Bp.

(Hely)

1912 IX 14

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old.)

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Opera

Idő

"1912"

Személy

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

A német nyelv az Operában.

A Pester Lloyd mai számában Hevesi Sándor dr., az Operaház művészi vezetője nyilatkozik az Opera idei munkatervéről, s a többi közt, mint *szencziót* említi, hogy az idén egyes vendégek valószínűen német nyelven fognak énekelni a magyar királyi Operaházban. Ismerjük ezt a tendenciát. Tudjuk, kiknek a kedvében jár. Évek óta titkos kívánsága ez a közönség egy bizonyos részének, s egy-két idegennyelvű ujság tudósítójának, a kik „kicsinyességnek és elfogultságnak” tartják, hogy az Operaházban mindenféle nyelven lehessen énekelni, csak éppen németül nem. Mikor e pillanatban regisztráljuk a hirt, nem szállunk szembe vele azokkal a súlyos argumentumokkal, miket a dolog ellen érdemében harcba vihetnénk. Nem tartjuk egy színházi rendező kissé elhamarkodott nyilatkozatát végérvényesen olyan kérdésben, melybe még igen sok, fontosabb és komolyabb tényezőnek lesz belerúszolása. Ezért nem szólunk most germanizálásról, a dolog politikai oldaláról, s nem említjük azt a vésszes konkurrenciát, mely a tömörkedő német énekes ideözönlésével a magunk művészetét éri, ha az eddig főnállott tilalmon részt vesznek.

Egyetlen argumentumot hozunk föl a német éneklés ellen, egy kifogást, melyet, mondhatni, a parasztész diktál, de aich wissen? Ugyebár belátják, hogy ez komikus? Emelkezett bizonyos zsargondarabokra, melyek eddig legföljebb az Operaház — tájékaig jutottak el.

Az olasz, francia, svéd, lengyel stb. énekes nem volt művészi az Operában, de *lehetséges volt*. Még pedig azért, mert ezeket a nyelveket, kivált énekszövegben, alig értette a hallga-

tóság husz százaléka. Beszélhet valaki egészen jól franciául, az énekszavakat *style soutenu*-jénem fogja megérteni. Az idegen szöveg, már talán a megszokás folytán is, úgy hatott ránk a magyarral szemben, mint valami szolfeggia, valamelyes do-re-mi-fa. Már most hogy vagyunk a némettel? Németül Budapesten majdnem mindenki tud. A német énekesek igen jól és értelmesen deklamálnak. Vagyis, ha a német éneket meghonosítják az Operában, egy duett során a német és a magyar énekes egy igen mulatságos osztrák-magyar zagyvaságot fog elmondani, a minőt régi bohózatokban találunk a karzati publikum mulattatására.

Egy példát idézünk egészen találomra a *Mesterdalosok*-ból, (tudjuk, erre a darabra és Feinhals Frigyesre gondolunk az Operában, mikor az első német énekről lesz szó.) A második fölvonásban Hans Sachs és Éva kezdenek beszélgetni: — Jó estét, mester, egyre szorgos? — Ei Kind, lieb Evchen! Noch so spät? Warum so spät noch, weiss ich: die neuen Schuch? — Korántsem az! Még meg se próbáltam a cipőt; oly cifra, szép, hogy még előbb meggon-dolom, mielőtt fölhozom. — Doch sollst sie morgen tragen als Braut. — És ki lenne a vőlegény? — Weiss ich das? — Miért mond arának hát? — Ei was, das weiss di Stadt. — Ugy? mondja a világ? Sachs, így kőszá hírcsupán. Hívém, többet tud tán. — Wass soll

Ugyebár belátják, hogy ez komikus? Emelkezett bizonyos zsargondarabokra, melyek eddig legföljebb az Operaház — tájékaig jutottak el.

Hogy nem vagyunk elfogultak a német

nüvasszettel szemben és elismerjük, hogy Wagner Rikárd egész nagysága, ereje akkor bontakozik ki, ha eredeti szövegében hallhatjuk, azt megmutattuk, mikor a *Népopera* tavaszi németnyelvű Wagner-ciklusát föltétlen dicsérettel s a legmelegebb szimpátiával méltattuk. Ha Wagnert azonban így csuffá akarják tenni, az ellen nemcsak mi tiltakozunk a magyarság nevében, de bizonyára Wagner Rikárd tiltakozna legerősebben — a németség nevében. Adják a magánszínházak, ha alkalmasnak vélik, Wagnert itt-ott *teljesen németül*. A magyar királyi Operaház pedig adja *teljesen magyarul*.

Az *Esti Ujság* ugyanerről a témáról *Magyar Királyi Babilon* címmel a következő mulatságos dolgokat írja:

Magyarul és olaszul, magyarul és franciául, magyarul és hottentottául lehet énekelni a pesti Opera színpadán. Sőt mennél hottentottábbul énekel a vendég, annál jobb. Az idegennyelvű szöveget a mi közönségünk nem érti. Így a hallgatók boldog tudatlansága neutralizálja a szöveg idegenségét. Csak ez tette lehetővé például, hogy nálunk Anthes György olaszul énekelhetett, olyan olaszszággal, a melyhez mérten Perotti magyarsága a legüdüklőbb tisztaságban ragyogott.

De magyarul és németül nálunk nem lehet énekelni. Az opera látogatói közül nincs tán egy sem, a ki ne értené mind a két nyelvet. Már most, hogy Elza magyarul viszonozza Lohengrin hő szerelmi vallomását, a mely németül harsogott fülébe, hogy a német Vénusz csábításának egy tüzzről patant magyar Tannhäuser próbáljon ellenállni, hogy Beckmesser epés magyar kitérésére egy német Hans Sachs válaszoljon komoly méltósággal. — nem, erre még az Operában, a színházi képtelenségek házában sem lehet gondolni.

Ez a vidám vegyület emlékeztet egy jámbor pesti ismerősömrre, a ki még a német világban nőtt föl, de férfikorában a magyarosodó Pest levegőjének hatását kezdte érezni és gyerekei nevelésének sok gondját-baját nekem így beszélte el: Mein legidősebb will von tanulás überhaupt nicht hallani. Der középső is buta, aber szorgalmas, zum Glück hab' ich da einen legkisebb, der pótol't mir alles.

Körülbelül így festene az előkelő idegen művészek a honiakkal keveredő beszélgetése. És ez egy torz, képtelen, mindenekfölött pedig rettentően stilustalan dolog. Tudjuk mi is, hogy olasz operát olaszul, Wagnert németül, Bizet-t vagy Gounod-t franciául előadni a *leggenuinusabb*, legtermészetesebb, legfelsőbb stilművészet követelése. Így is csinálják rendszerint a londoni Covent Garden-ben; megpróbálták ünnepi alkalmakkor Berlinben és Bécsben is. De vegyesen? Nem, ez mégis nagy barbárság volna; és különösen az a magyar-német vegyítés.

Most még csak ez az egy lépés hiányzik: a magyar-német társalgás, a mely oly megszokott és otthonos a kávéházban, az utcán, intim családi körben, hadd költözék az Opera szinpadára, polifon zenekiséret mellett. Akkor aztán csakugyan igaz lesz a pesti adoma a börziánerről, a kit a családja elcsalt a *Trisztán és Izolde* előadására. S a mikor megkérdezték tőle, milyen volt a darab, azt felelte: *Man lacht* (az ember nevet).

Ezentul látatlanul is megjósoljuk, valahányszor egy előkelő idegen fog vendégszerepelni nálunk, még ha az Istenek alkonyában is, a hol nem állt valami nagy nevetésre a kedvünk, azzal fogunk kijönni az Operából, a mivel az egyszeri börziáner:

— *Man lacht.*